

Десятерик А.В., Савосько В.М. (Україна, Кривий Ріг)

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЩОРІЧНОГО ПОТОКУ ЛИСТОВОГО ОПАДУ ДЕРЕВНИХ НАСАДЖЕНЬ МІСЬКОГО ПАРКУ

Проблема збереження зелених масивів у здоровому стані (міських парків, садів, захисних смуг, насаджень біля автошляхів) є однією із найважливіших проблем кожного сучасного мегаполісу. При цьому важливим індикатором (маркером) стійкості та успішності садово-паркових деревних насаджень в посушливих умовах Степу на фоні антропогенного забруднення довкілля промислових регіонів є показники стану лісової підстилки та її найактивнішого компоненту – листового опаду. Адже листовий опад – це унікальне природне утворення, що є важливою еколого-біогеохімічною ланкою між деревною рослинністю та ґрунтовими умовами території. Саме листовий опад визначає напрям потоків речовини і енергії у системі «рослинність–ґрунт», утримує від вимивання основних елементів живлення та рівномірно їх розподіляє. Знання про основні характеристики листового опаду є важливим аспектом розуміння сучасного стану деревних насаджень та прогнозу їх подальшого розвитку.

Мета роботи – проаналізувати екологічні особливості щорічного потоку листового опаду деревних насаджень парку ім. Богдана Хмельницького (м. Кривий Ріг).

Об'єктом досліджень були обрані деревні насадження Парку культури і відпочинку імені Богдана Хмельницького. В межах цього парку були закладені чотири моніторингові ділянки, які контрастно відображають еколого-ботанічні особливості деревних насаджень. На ділянках за класичними методиками відбирали та аналізували зразки листового опаду.

В наш час, парк імені Богдана Хмельницького – один з найбільших та найкращих парків м. Кривий Ріг. Парк розташований в центральній частині Металургійного району та є одним з найбільш відвідуваних об'єктів озеленення, улюбленим місцем мешканців району і всього міста. На території парку знаходиться велика кількість розважальних закладів, атракціонів, тир, сучасний дитячий майданчик, сцена. Форма власності парку – комунальна, балансоутримувач – Управління благоустрою та житлової політики виконкому міської ради. В межах парку культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького зростає 27 видів дерев та чагарників, які відносяться до 24 родів та 20 родин.

Аналіз отриманих результатів показав, що деревні насадження парку ім. Богдана Хмельницького продукують від $285 \text{ г/м}^2 \text{ рік}^{-1}$ до $488 \text{ г/м}^2 \text{ рік}^{-1}$ листового опаду, при середньому значенні $445 \text{ г/м}^2 \text{ рік}^{-1}$. При цьому, такі рівні потоків є типовими для деревних насаджень та листяних лісів в різних місцезростаннях. Досліджені нами масиви деревних насаджень парку характеризуються певними відмінностями в показниках потоків листового опаду. Так, мінімальні значення цього показника були виявлені на першій ділянці, а максимальні – третій ділянці. Це, на нашу думку, пов'язано з флористичним складом домінуючих деревних видів, які продукують певну кількість листового опаду.

У порівнянні з раніш отриманими даними, кількість щорічного листового опаду зросла в 1,5-2,5 рази. Такі результати можуть бути пояснені різними кліматичними умовами росту та розвитку деревних рослин, які були більш сприятливими у поточному році. Проте, незважаючи на збільшення кількості щорічного листового опаду, спостерігається загальна тенденція співвідношення значень цього показника. Максимальна та мінімальна кількість листового опаду спостерігається на цих самих дослідних ділянках. Тобто, в межах дослідних ділянок спостерігалася певна упорядкованість щорічного потоку листового опаду.

Загалом, нами зроблена спроба з'ясувати екологічні особливості щорічного потоку листового опаду деревних насаджень міського парку. При цьому було встановлено, що в середньому кількість щорічного листового опаду деревних насаджень парку ім. Богдана Хмельницького (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.) становитиме $420\text{--}470 \text{ г/м}^2$ (межі коливань – $285\text{--}490 \text{ г/м}^2$). Також слід зазначити, що твердолистяні види дерев парку характеризуються більшою кількістю листового опаду у порівнянні з м'яколистяними. Деревні насадження характеризуються певною відносною стабільністю в продукуванні листового опаду. В подальших дослідженнях доцільно проаналізувати біогеохімічні характеристики листового опаду та їх ймовірний зв'язок з показниками життєвості деревних насаджень.